

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

AZ UNIÓ KÜLÜGYI ÉS
BIZTONSÁGPOLITIKAI
FŐKÉPVISELŐJE

Brüsszel, 2011.3.8.
COM(2011) 200 végleges

KÖZÖS KÖZLEMÉNY
AZ EURÓPAI TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK

PARTNERSÉG A DEMOKRÁCIÁÉRT ÉS A KÖZÖS JÓLÉTÉRT
A DÉL-MEDITERRÁN TÉRSÉGGEL

KÖZÖS KÖZLEMÉNY
AZ EURÓPAI TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK

PARTNERSÉG A DEMOKRÁCIÁÉRT ÉS A KÖZÖS JÓLÉTÉRT
A DÉL-MEDITERRÁN TÉRSÉGGEL

BEVEZETÉS

A déli szomszédságunkban kibontakozó események történelmi jelentőségűek. Ezek az események olyan mélyreható átalakulási folyamatot tükröznek, amely tartós következményekkel fog járni nemcsak a régió népei és országai, hanem a világ többi része és különösképpen az EU számára. A jelenleg végbemenő változások azzal a reménnyel kecsegtetnek, hogy a régióban élő népek élete jobbra fordul, és nagyobb tiszteletet kapnak az emberi jogok, a pluralizmus, a jogállamiság és a társadalmi igazságosság – azaz a valamennyiünk számára közös egyetemes értékek. A teljes demokráciához vezető út soha nem mentes az akadályoktól – ezek az átmenetek mindig rejtenek magukban kockázatokat és bizonytalanságokat. Az EU-nak azt az egyértelmű és stratégiai lehetőséget kell választani, amely támogatja az általa nagyra becsült elveket és értékeket, még akkor is, ha ez nyilvánvaló nehézségekkel jár. Ezen okoknál fogva az EU nem választhatja a passzív megfigyelő szerepét. Szívből támogatnia kell a szomszédságunkban élő népek azon kívánságát, hogy ugyanazokat a szabadságjogokat élvezzék, amelyeket mi adottnak tekintünk. Az európai országok a demokratikus átmenettel kapcsolatban már rendelkeznek saját tapasztalatokkal. Az Európai Unió büszke arra, hogy már szinte hagyományt teremthetett az autokratikus rendszerekről demokráciára váltó országok támogatásával, amelyet először délen, majd – a közelmúltban – Közép- és Kelet-Európában tett meg. Bár elsősorban belső átalakulási folyamatokról van szó, és az EU ezt tiszteletben is tartja, fel tudja hozza kínálni saját – azaz a kormányzatok, az európai intézmények (az Európai Bizottság és az Európai Parlament), a helyi és a regionális hatóságok, a politikai pártok, az alapítványok, a szakszervezetek és a civil szervezetek – szakértelmét. Közös érdekünk, hogy a dél-mediterrán térségben demokrácia, stabilitás, prosperitás és béke alakuljon ki.

Úgy véljük, hogy az EU és déli szomszédai kapcsolatában elérkezett az ideje egy minőségi lépésnek. Ennek az új megközelítésnek egyértelműen a közös értékek melletti kölcsönös kötelezettségvállaláson kell alapulnia. A politikai részvétel, méltóság, szabadság és munkalehetőségek iránt az elmúlt hetekben kinyilvánított igényt csak gyorsabb és nagyratörőbb politikai és gazdasági reformokkal lehet kielégíteni. Az EU készen áll arra, hogy támogassa valamennyi déli szomszédját, amely képes és hajlandó arra, hogy a **„Partnerség a demokráciáért és a közös jólétért”** elnevezésű kezdeményezés révén ilyen reformokba kezdjen. Valamennyi félnek el kell köteleznie magát a demokrácia, az emberi jogok, a társadalmi igazságosság, a felelősségteljes kormányzás és a jogállamiság iránt. A partnerségnek az említett területeken elért konkrét előrelépésen kell alapulnia, és **differenciált megközelítést** kell alkalmaznia. Néhány közös vonás ellenére nincs két egyforma ország a régióban, ezért valamennyit a sajátosságainak megfelelően kell kezelni.

A „Partnerség a demokráciáért és a közös jólétért” elnevezésű kezdeményezésnek a következő három elemre kell épülnie:

- demokratikus átalakulás és intézményfejlesztés különös hangsúllyal az alapvető szabadságjogokra, az alkotmányos reformra, az igazságszolgáltatás reformjára és a korrupció elleni küzdelemre;
- megerősített partnerség a néppel, különös hangsúlyt helyezve a civil társadalom támogatására, a párbeszéd és a népek közötti kapcsolatok fokozottabb lehetőségére, különös figyelmet szentelve az ifjúságra;
- fenntartható és inkluzív növekedés és gazdasági fejlődés, ezen belül különösen: a kis- és középvállalkozások (kkv-k), továbbá a szakképzés és oktatás támogatása, az egészségügyi és oktatási rendszerek javítása, és a szegényebb régiók fejlesztése.

Ez a közlemény kifejti, hogy az EU hogyan igyekszik megoldást találni a közelmúltban Észak-Afrikában bekövetkezett események rövid távú következményeire. Ezt követően azt részletezi, hogy hosszú távon milyen megközelítéssel szeretnénk valóra váltani mindazt a reményt, amelyet a régióban kifejezésre juttattak. A módszert továbbfejlesztése során nem csupán a partnerkormányok támogatási kéréseire, hanem a civil társadalom által kifejezett igényekre is odafigyelünk.

A dél-mediterrán térség politikai színtérének radikális változása következtében az EU régióra alkalmazott megközelítését is meg kell változtatni – a differenciálás és a társadalmaink közötti partnerség mint alapelv részét képezi az európai szomszédságpolitika folyamatban lévő felülvizsgálatának, amelyről áprilisban fogunk közös közleményt közzétenni.

1. AZONNALI VÁLASZUNK

- Humanitárius segély (30 millió EUR)
- A konzuli együttműködés és az evakuálás megkönnyítése
- A Frontex közös műveletei
- A 25 millió EUR összegű Európai Külső Határok Alap és Európai Menekültügyi Alap felhasználása
- Főképviseleői/alelnöki látogatás Tunéziában és Egyiptomban; nemzetközi koordinációs megbeszélés Brüsszelben
- A demokratikus átmenet támogatása

Első gondunk az volt, hogy gyorsan és eredményesen reagáljunk a déli szomszédságunkban kialakulóban lévő helyzet jelentette azonnali kihívásokra, valamint megoldjuk és megelőzzük a további vérontás és nehézségek kockázatát.

A Bizottság 30 millió EUR értékű **humanitárius segélyt** bocsátott rendelkezésre a Líbiában felmerült, valamint a tunéziai és az egyiptomi határoknál tartózkodó, a lakóhelyüket elhagyani

kényszerült személyek legsürgősebb humanitárius igényeinek kielégítésére. Ennek keretében orvosi segítséget és élelmiszersegélyt, menedékhelyet és egyéb szükségleti cikkeket biztosítunk. A Bizottság szakértői a helyszínen tartózkodnak, és folyik a szükséghelyzeti terv kidolgozása annak érdekében, hogy a helyzet további romlása esetén gyorsan lehessen reagálni. Elővigyázatosnak kell lenni, ugyanis, ahogy az emberek elmenekülnek Líbiából, fennáll a veszély, hogy a humanitárius válság a szomszédos országokra is áttérjed mind a Maghreb, mind a Szubszaharai Afrika területén. A Bizottság növelni fogja a pénzügyi támogatás mértékét, ha a helyszíni igények ezt követelik meg, és az EU tagállamait is arra ösztönözzük, hogy hasonlóképpen reagáljanak.

Folytatódott a szoros konzuli együttműködés valamennyi tagállam és az EU között, továbbá a gyors információcsere és az erőforrások lehető leghatékonyabb felhasználása érdekében működésbe hoztuk a megfelelő uniós mechanizmusokat, köztük az Európai Külügyi Szolgálat Helyzetelemző Központját. Az uniós polgári védelmi mechanizmust (MIC) február 23-án mozgósítottuk, hogy légi és tengeri hídon keresztül könnyebben ki lehessen menteni az uniós polgárokat. Az erőfeszítést támogatja az Európai Unió Katonai Törzse. A Bizottság együttműködik a nemzetközi szervezetekkel (az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával, a Nemzetközi Migrációs Szervezettel, azaz az IOM-mel), hogy segítséget tudjon nyújtani ahhoz, hogy a Líbiát elhagyni kívánó személyek visszatérhessenek anyaországukba. A rövid távú fellépés megerősítése érdekében a közös biztonság- és védelempolitikai eszközök esetleges alkalmazása is felmerülhet.

A Bizottság mobilizálta eszközeit, hogy szükség esetén támogassa Olaszországot és a több tagállamot, amennyiben a menekültek jelentős beáramlása indulna meg Észak-Afrikából. Ez a válasz operatív intézkedéseket és pénzügyi támogatást egyaránt magában foglal. A **Frontex** HERMES 2011 elnevezésű közös műveletét február 20-án indították el, amelyhez számos tagország biztosított szakembereket és eszközöket. A Frontex műveleteit szükség esetén meg lehet erősíteni, hogy kezelni tudja a menekültek esetleges újabb beáramlását. A Bizottság kész többek között arra, hogy összesen 25 millió EUR összegben pénzügyi támogatást bocsásson rendelkezésre olyan alapokból, mint a Külső Határok Alap és az Európai Menekültügyi Alap.

Tunézia esetében 17 millió EUR-t különítettek el a demokratikus átmenet és az ország belsejében található elszegényedett területek azonnali, rövid távú támogatására. Ez a csomag támogatást nyújt a **választások** megfelelő jogi kereteinek kialakításához, és az EU választási megfigyelési missziójához, amely az alkotmányos reformért és a választásokért létrehozott nemzeti bizottság munkáját segíti. A civil társadalomnak is további támogatást nyújt. Az EU egy stabilitási eszköz révén is támogatni fogja a demokratikus reformot. A Tunéziában és Egyiptomban tett látogatását követően a Főképviselő/Alelnök február 23-án nemzetközi találkozót hívott össze, amely lehetőséget adott a fő partnerekkel és a jelentős nemzetközi pénzügyi szervezetekkel való egyeztetésre a régióban folyó változásokról. A találkozó megerősítette, hogy a nemzetközi közösség erőfeszítéseit szigorúan össze kell hangolni és összhangba kell állítani a tunéziai és az egyiptomi nép által kifejezett prioritásokkal. Az erőfeszítéseket e prioritásoknak kell vezérelniük.

Egyiptom esetében még korai lenne támogatási csomagot bejelenteni, amíg a hatóságok nem készek arra, hogy segítséget kérjenek, és meghatározzák a prioritásnak tekintett igényeket. Az EU készen áll arra, hogy támogatást bocsásson rendelkezésre az említett prioritásokkal összhangban, amikor pontosan meghatározzák ezeket.

Líbiában az EU határozottan elítélte a Kadafi-rezsim által elkövetett tetteket. Azonnal felfüggesztette az EU-Líbia keretmegállapodásról folyó tárgyalásokat, valamint minden technikai együttműködést. Az ENSZ-szankciókon túl az EU február 28-án további korlátozó intézkedéseket fogadott el, például embargót léptetett életbe a belső elnyomás céljára felhasználható felszerelésekre, autonóm megjelöléseket vezetett be az utazási korlátozások tekintetében, valamint elrendelte a pénzeszközök befagyasztását. További intézkedésekre is születtek javaslatok.

2. A MEGKÖZELÍTÉSÜNK KIIGAZÍTÁSA

- Az EU szomszédságpolitikájának felülvizsgálata és kiigazítása
- Kiemelt státusz odaítélése a társulási megállapodások tekintetében
- A politikai párbeszéd erősítése

A régióban folyó változásokra adott válaszunak célratörőbbnek, innovatívabbnak és ambiciózusabbnak kell lennie, továbbá ki kell elégítenie a lakosság igényeit, és meg kell felelnie a helyi valóságnak. A politikai és a gazdasági reformoknak együtt kell járniuk, és hozzá kell járulniuk a politikai jogok és szabadságjogok biztosításához, az elszámoltathatóság megteremtéséhez és a részvétel előmozdításához. Az EU-nak késznek kell lennie arra, hogy nagyobb támogatást nyújtson azoknak az országoknak, amelyek hajlandók együttműködni egy ilyen közös programban, ugyanakkor felülvizsgálja a támogatást, amennyiben az érintett országok eltérnek ettől a menetrendtől.

A „**Partnerség a demokráciáért és a közös jólétért**” elnevezésű új megközelítés alapvető lépésváltást jelent az EU-nak a konkrét, mérhető reformok iránt kötelezettséget vállaló partnereivel ápolta kapcsolatában. Ez egy **ösztönzőkön alapuló megközelítés**, amelynek lényege a fokozott differenciálás („aki többet nyújt, többet is kap”): azok, akik tovább, illetve gyorsabban haladnak a reformok terén, nagyobb támogatásra számíthatnak az EU-tól. Ha viszont valamelyik ország az elfogadott reformtervek végrehajtásában megtorpan, vagy megkurtítja azokat, támogatását átcsoportosítják vagy átalakítják.

Konkrétabban fogalmazva, a szorosabb politikai együttműködés egy magasabb szintre történő előrelépést jelent, amelyen fokozottabban tiszteletben tartják az emberi jogokat, a kormányzás pedig olyan minimum referenciaértékeken alapján folyik, amelyekhez viszonyítani lehet a teljesítményt. **A partnerség alapfeltételévé kell tenni a megfigyelők által ellenőrzött, szabad és tiszta választás iránti kötelezettségvállalást.** Ez a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) tekintetében szorosabb együttműködést, valamint a nemzetközi fórumokon a közös érdeklődésre számot tartó ügyekben több közös munkát is jelent. Az EU továbbra is elkötelezetten támogatja a viták békés rendezését a régió államain belül és között egyaránt. A partnerséget fokozott politikai párbeszédnek kell megalapoznia. Amint a helyi viszonyok lehetővé teszik, az EU minden szinten felgyorsítja a kétoldalú politikai párbeszédet, erős hangsúlyt helyezve az emberi jogokra és a politikai elszámoltathatóságra.

A szükséges reformokat végrehajtó partnerországok számíthatnak a társulási megállapodásokkal kapcsolatos **tárgyalások folytatására** azzal a céllal, hogy elnyerjék a „kiemelt státuszt”, amely jelentősen megerősített politikai párbeszédet és fokozott kapcsolatokat tesz lehetővé a partnerország és az EU-intézmények között. Ez a mobilitás iránti nagyobb elkötelezettséget és az EU piacaihoz való jobb hozzáférést is magában foglalja.

3. DEMOKRÁCIA ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS

- A civil társadalomnak nyújtott támogatás fokozása
- A civil társadalomnak nyújtott szomszédságpolitikai eszköz kialakítása

Az EU kész támogatni a demokratikus és alkotmányos reformfolyamatokat. Az igazságügy reformja, a fokozott átláthatóság és a korrupció elleni küzdelem különösen fontos ebben a folyamatban, egyrészt a külföldi és belföldi gazdasági befektetések ösztönzése, másrészt annak érdekében, hogy a lakosság számára egyértelművé váljon mindennapi életük szemmel látható megváltozása. Készek vagyunk szakértelmünket rendelkezésre bocsátani olyan eszközök segítségével, mint az ikerintézményi programok, valamint a technikai segítségnyújtás és információcsere, hogy támogassuk a kapacitásépítést, különös hangsúlyt helyezve azon – regionális és helyi szintű – kormányzati intézményeknek a megerősítésére, amelyek biztosítani tudják a változás megszilárdítását. Teljes mértékben mobilizáljuk a választások lebonyolításához nyújtott segítség terén szerzett szakértelmünket, hogy végigkövessük a választási folyamatokat Tunéziában és – amennyiben a hatóságok ezt kéri – Egyiptomban.

Egy virágzó civil társadalom hozzájárulhat az emberi jogok fenntartásához, valamint a demokrácia építéséhez és a felelősségteljes kormányzáshoz, valamint fontos szerepet játszik a kormányzat túlkapasainak visszaszorításában. A nem kormányzati szervezetek és a civil szervezetek egész sora tud támogatást biztosítani a reformokhoz (erre a támogatásra igen nagy szükség van), és szerepet játszhatnak az állampolgárok számára aggályos területeken, például az emberi jogok, a környezetvédelem, valamint a társadalmi és gazdasági fejlődés területén. Ez olyan terület, ahol arra kell törekednünk, hogy a tagállamok rövid időn belül a lehető legtöbb támogatást tudják nyújtani egy **platform** kialakításához **a civil társadalom**, a politikai pártok, a szakszervezetek és a szövetségek **számára**. Az EU finanszírozásával, valamint az EU politikai pártjainak, szakszervezeteinek, alapítványainak és a megfelelő nem kormányzati szervezeteknek a támogatásával mindez megvalósítható. A nők fontos szerepet játszottak és játszanak a régióban folyó változásokban, és a nemekkel kapcsolatos szempontoknak fontos szerepük lesz a jövőbeni uniós támogatásban.

Az európai szomszédságpolitika áprilisi felülvizsgálata során javaslatokat tesznek majd a szomszédságunkban működő civil szervezeteknek nyújtott uniós támogatás fokozására. E javaslatok között lesz egy kifejezetten a civil társadalomnak szánt támogatás (a **civil társadalomnak nyújtott szomszédságpolitikai eszköz**), amely a civil szervezetek érdekképviseleti képességét kívánja fejleszteni, valamint elő kívánja segíteni számukra, hogy jobban figyelemmel kísérhessék a reformot és eredményesen részt vehessenek a politikai párbeszédekben.

A szakszervezetek és a munkaadók közötti társadalmi párbeszéd fontos szerepet játszik abban, hogy a reform érdekében tett erőfeszítések ne lankadjanak. Jelenleg új szakszervezetek és munkaadói szövetségek vannak kialakulóban. Ez eredményesebb társadalmi párbeszédre ad lehetőséget. Mindezt támogatni kell az Euromediterrán Társadalmi Párbeszéd Fóruma révén, amely elősegíti majd a párbeszédet a földközi-tengeri térség szociális partnerei között a kulcsfontosságú foglalkoztatási és szociális kérdésekről, és támogatja a kapacitásépítést.

Az EU már jelenleg is támogatja a közigazgatási reformot, melynek célja az alapvető folyamatok, a költségvetés-készítés ésszerűsítése és megerősítése, valamint az, hogy

hatékony, igazságos és fenntartható adórendszerek és adóigazgatás révén belföldi finanszírozást lehessen biztosítani. A korrupció és az illegális pénzáramlások elleni küzdelem hatékonyabb támogatása, valamint a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás érdekében ezeknek a programoknak a közigazgatások átláthatóságát és elszámoltathatóságát is célul kell kitűzniük.

4. VÁLASZ A MOBILITÁS KIHÍVÁSAIRA

- Mobilitási partnerségek megkötése
- A helyi szintű schengeni együttműködés megerősítése
- Az Unió Vízumkódexben rejlő lehetőségek teljes mértékű kiaknázása

Az egyes emberek közötti kapcsolatok fontosak a kölcsönös megértés és az üzleti élet ösztönzése céljából, ami pedig az egész földközi-tengeri régió kulturális és gazdasági fejlődése és a migránsok EU-ba való beilleszkedése szempontjából előnyös lesz.

Ennek kulcsfontosságú eleme a határellenőrzéssel/migrációval/menekültüggyel kapcsolatos **kapacitásépítés** megerősítése a földközi-tengeri országokban, valamint a hatékonyabb bűnüldözési együttműködés az egész földközi-tengeri térség biztonságának javítása érdekében.

A partnerországokkal mobilitási partnerségeket kell indítani, egy olyan átfogó keret létrehozásának céljából, amely biztosítja a magánszemélyek EU és harmadik ország közötti mozgásának megfelelő kezelését. E partnerségek olyan kezdeményezéseket foglalnak magukban, mint például a vízummal és jogszerű migrációval kapcsolatos megállapodások, a (gazdasági) migráció jogi keretei, az átutalások kezelését, valamint a munkaerő-piaci kereslet és kínálat hatékony egyeztetését célzó kapacitásépítés, a hazatérési és visszailleszkedési programok, valamint a menekültügyi rendszerek uniós színvonalúra fejlesztése stb. A fokozott mobilitásért cserébe a partnereknek késznek kell lenniük arra, hogy fokozott kapacitásépítést hajtsanak végre, és megfelelő pénzügyi támogatást biztosítsanak határigazgatásra, az illegális migráció és emberkereskedelem megelőzésére és az ellenük való küzdelemre többek között fokozott tengerészeti felügyelet révén, az illegális migránsok visszatérésére (visszatérési megállapodások és visszafogadási megállapodások), valamint a bűnüldöző hatóságoknak a határokon átnyúló szervezett bűnözés és korrupció elleni eredményes küzdelemre való képességének és alkalmasságának fejlesztésére.

A Bizottság rövid távon együttműködik a tagállamokkal a **jogszerű migrációról szóló jogszabályok** és a **vízumpolitika** vonatkozásában. Meg kell erősíteni a helyi szintű schengeni együttműködést, és teljes mértékben ki kell aknázni a vízumot kérvényezők számára az EU Vízumkódexe által biztosított gyakorlati előrelépéseket és rugalmas eljárásokat, mint például a többszöri belépésre jogosító vízum kiadása a jóhiszemű utazóknak és meghatározott csoportoknak (például kutatóknak, hallgatóknak és üzletembereknek). A földközi-tengeri térség déli részének országaival a rövid távú tartózkodásra jogosító vízum kiadását megkönnyítő megállapodásokról folytatandó tárgyalásokat differenciált, bizonyítékokon alapuló módszerrel kell lefolytatni. Szükség esetén pénzügyi támogatás is rendelkezésre fog állni. **A Bizottság felszólítja a társjogalkotókat, hogy késlekedés nélkül fogadják el a harmadik országbeli idénymunkásokra és a vállalaton belül áthelyezett munkavállalókra vonatkozó irányelveket, amelyek szintén hozzájárulnak majd az EU-ba irányuló mobilitás fokozásához.**

Hosszú távon, amennyiben a vízumkönnyítési és visszafogadási megállapodásokat eredményesen megvalósítják, az egyes partnerországok tekintetében – minden esetet külön-külön vizsgálva – kilátásba lehet helyezni a vízumliberalizáció felé történő fokozatos előrelépést, figyelembe véve az érintett partnerországgal általánosságban fenntartott kapcsolatot, illetve amennyiben már megvalósultak egy megfelelően kézben tartott, biztonságos mobilitás feltételei.

5. AZ INKLUZÍV GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ÖSZTÖNZÉSE

- A kis- és középvállalkozások (kkv-k), valamint a munkahelyteremtés ösztönzése
- Megállapodás a tagállamokkal az EIB-hitelezés mértékének 1 milliárd EUR-val történő növeléséről
- Együttműködés a többi részvényessel annak érdekében, hogy az EBRD a térség országaira is kiterjeszthesse tevékenységét
- A munkahelyteremtés és az oktatás előmozdítása

A dél-mediterrán térség több országában is tapasztalható nyugtalanság egyértelműen a gazdaság gyengeségére vezethető vissza. Számos gazdaságra jellemző a vagyon egyenlőtlen megoszlása, a társadalmi és gazdasági reformok nem kielégítő mértéke, a korlátozott munkahelyteremtés, a gyenge oktatási és képzési rendszer, amely nem teremti meg a munkaerőpiacon keresett képességeket, valamint a regionális kereskedelmi integráció alacsony szintje.

A régió országainak fel kell élénkíteniük gazdaságaikat, hogy fenntartható és inkluzív növekedést tudjanak elérni, fejleszteni tudják a szegényebb régiókat, és munkahelyeket tudjanak teremteni. A kis- és középvállalkozások (kkv-k) döntő szerepet játszanak a munkahelyteremtésben. Ahhoz, hogy a vállalkozások virágozhassanak, az üzletet és vállalkozást támogató, kiforrott szabályozási keretre van szükség. Az EU kész arra, hogy az Euro Med ipari munkaprogram keretében politikai párbeszéd és együttműködés révén támogassa ezt. Mindezt integrált foglalkoztatási és szociálpolitika, többek között a képzési kezdeményezések és a munkaerő-piaci igények összeegyeztetése, társadalmi párbeszéd, szociális védőháló nyújtása és az informális ágazat átalakítása, kell, hogy kiegészítse.

A nemzetközi pénzügyi intézmények hozzájárulhatnak ezen erőfeszítéshez. A finanszírozást az Európai Beruházási Bank (EBB) és – amennyiben a többi nem uniós érdekelt fél is beleegyezik – az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) biztosíthatja. Az EBB több mint 30 éve aktívan tevékenykedik a térségben, műveleteit az Euro-mediterrán Beruházási és Partnerségi Pénzügyi Eszköz (FEMIP) keretében hajtja végre. A FEMIP a dél-mediterrán térség kilenc országára terjed ki, középpontjában az infrastruktúra-beruházások, valamint a magánszektorban nyújtott támogatások állnak. A folyamatban lévő projektek végrehajtásának és jóváhagyásának felgyorsítása mellett az EBB az elkövetkező három évben mintegy 6 milliárd EUR összegű finanszírozást biztosíthat a földközi-tengeri térség számára, **ha a Tanács jóváhagyja az Európai Parlament által nemrégiben javasolt 1 milliárd EUR összegű kiegészítő hitelkeretet. A Bizottság támogatja e megemelt hitelkeretet, és arra kéri a Tanácsot, hogy gyorsan hozzon döntést ezen emelésről.**

A Bizottság továbbá felkéri a Tanácsot arra, hogy fogadja el az EBB visszaáramlásokról szóló, 2008 májusában benyújtott javaslatát. Ez lehetővé tenné az EIB és más pénzügyi

közvetítők számára, hogy a FEMIP keretében – a magánszektor támogatása céljából – újra befektessék a korábbi pénzügyi műveletekből visszaáramló forrásokat. E rendelkezés a közeljövőben jelenleg mintegy 40 millió EUR-t fog generálni, 2013-ig pedig akár a 200 millió EUR-t is elérheti.

Az EBRD jelenleg nem tevékenykedik a dél-mediterrán térségben, de kiterjesztheti műveleteit, ha módosul a bank alapszabálya. Ha ehhez valamennyi részvényes beleegyezését adja, az a kezdetben 1 milliárd EUR összegű éves EBRD tevékenységet tenne lehetővé a bank jelenlegi erőforrásaival. **A Bizottság támogatja az EBRD műveleteinek kiterjesztését, és arra szólítja fel a tagállamokat és más részvényes kormányokat, hogy ezt haladéktalanul támogassák.**

E kezdeményezések nem vonják maguk után azt, hogy például csökkenne a hitelezés a keleti szomszédság keretében folytatott műveletek által érintett egyéb országok számára.

6. A KERESKEDELEM ÉS A BEFEKTETÉSEK MAXIMÁLIS HATÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA

- Páneurópai-mediterrán preferenciális származási szabályok elfogadása
- A mezőgazdasági és halászati termékekről szóló megállapodások gyors elfogadása
- A szolgáltatások kereskedelméről folytatott tárgyalások felgyorsítása
- Mélyreható szabadkereskedelmi megállapodások tárgyalása

A kereskedelem és a befektetés a növekedés két hajtóereje, valamint segítik a szegénység csökkentését. Összehozzák az embereket, megerősítik a nemzetek közötti köteleket, valamint hozzájárulnak a politikai stabilitáshoz. A külföldi közvetlen befektetésekben rejlő lehetőségek kiaknázáshoz szilárd üzleti környezetet kell teremteni. Ehhez viszont meg kell erősíteni a jogállamiságot és az igazságszolgáltatást, foglalkozni kell a korrupcióval és felül kell vizsgálni az igazgatási eljárásokat.

A térség országait különböző szintű kereskedelmi és befektetési kapcsolatok fűzik az EU-hoz. Egyes országok (Tunézia, Marokkó, Egyiptom és Jordánia) viszonylag előrehaladott állapotban vannak, míg mások (Szíria, Algéria, és Líbia) kevésbé. Az EU – Szíria és Líbia kivételével – a térség egészével szabadkereskedelmi megállapodásokat kötött. E megállapodások szabad piaci hozzáférést biztosítanak az ipari termékekhez. Az EU felfokozta a mezőgazdasági és halászati termékekhez való preferenciális piaci hozzáférést – különösen Egyiptommal és Jordániával –, valamint e téren számos egyéb megállapodás van jelenleg tárgyalási vagy elfogadási fázisban, például Marokkóval. Továbbá, az EU és Marokkó kölcsönösen ajánlatokat tett egymásnak a szolgáltatások liberalizálása céljából, a munkavállalói mobilitás kérdése azonban továbbra is fontos akadályt jelent.

A kereskedelmet és befektetést támogató uniós intézkedéseket a lehető legjobban testre kell szabni az egyes országokban fennálló helyzet – ideértve általánosságban a reformok ütemét és kiterjedését –, valamint a térség jelenlegi ingatag állapota – szerint,

Rövid és közép távon az EU-nak az alábbi célokat kell kitűznie önmaga számára:

- a kereskedelem liberalizálására irányuló megállapodások megkötésének és uniós jóváhagyásának felgyorsítása, különösen a mezőgazdasági és halászati termékek tekintetében Tunéziával és Marokkóval,

- a megfelelőségértékelésről és az ipari termékek elfogadásáról szóló megállapodásokra irányuló tárgyalások megkezdése,
- a szolgáltatások kereskedelmének liberalizálását illetően folyamatban lévő kétoldalú tárgyalások felgyorsítása (ideértve a vízumkönnyítést egyes meghatározott foglalkozáskategóriákba tartozó személyek számára),
- **a pán-euro-mediterrán preferenciális származási szabályokról szóló egységes regionális egyezmény 2011-es megkötése.** Az egyezmény megkötése után gyorsan felül kell vizsgálni magukat a származási szabályokat. E reformok hivatkozási pontját a GSP által kedvezményezett országok számára nemrégiben elfogadott rendszer képezi. **A Bizottság felszólítja a Tanácsot, hogy az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően sürgősen fogadja el az egységes regionális egyezményről szóló függőben lévő javaslatait.**

Közép és hosszú távon a dél-mediterrán partnerekkel folytatott regionális és kétoldalú eszmecserék során elfogadott közös célkitűzés az, hogy olyan mindenre kiterjedő szabadkereskedelmi térségeket alakítsunk ki, amelyek a jelenlegi euro-mediterrán társulási megállapodásokon, valamint az európai szomszédságpolitika cselekvési tervein alapulnak. E szabadkereskedelmi megállapodások egy, a demokratikus és gazdasági reformokat támogató nagyobb, átfogó csomag részét képezik majd. Tárgyalásokat kell kezdeni azon országokkal, amelyek egyértelműen vállalják, hogy ilyen politikai és gazdasági átalakítási folyamatot hajtanak végre. Az importvámok megszüntetése mellett e megállapodások ahhoz is hozzájárulnak, hogy fokozatosan szorosabb integráció jöjjön létre a dél-mediterrán partnerek gazdasági és az EU egységes piaca között, és emellett tartalmazzanak a szabályozási konvergenciára irányuló intézkedéseket is. Különös prioritásként kell kezelni az olyan területeken hozott intézkedéseket, mint például a versenypolitika, a közbeszerzés, a befektetvésvédelem, valamint az egészségügy és növényegészségügy.

7. AZ ÁGAZATI EGYÜTTMŰKÖDÉS MEGERŐSÍTÉSE

- Az EU és a dél-mediterrán térség közötti energiaközösség létrehozása
- Mezőgazdasági/vidékfejlesztési támogatási programok beindítása
- Az oktatási programokban való részvétel növelése
- Az internet és más távközlési technológiák fejlesztése

A dél-mediterrán térség stratégiaiilag fontos az EU számára a térség egyes országaiból érkező **gáz- és olajellátás biztonsága** tekintetében, általánosabban pedig a régió felől és azon túlról érkező tranzit szempontjából. Egyértelmű lehetőség rejlik abban, ha partnerséget alakítunk ki az EU és a mediterrán térség között a megújuló energiaforrásokból származó energiatermelés és e források kezelése terén – különös tekintettel a nap- és szélenergiára –, valamint közös megközelítést alkalmazunk az energiabiztonság biztosítására. Az EU 2050-ig megvalósítandó széntelenítési forgatókönyvével összhangban új partnerségre kínálhatnak lehetőséget a dél-mediterrán térségbeli megújuló energiába irányuló közös befektetések, feltéve, hogy létrejön a villamosenergia-importok megfelelő piaci perspektívája.

Kívánatos lenne, ha differenciált és fokozatos megközelítés alapján szavahihető perspektívát kínálánk a dél-mediterrán térség uniós belső energiapiacba történő integrációjára. Közép és hosszú távon ez azt jelentené, hogy egyfajta „EU–dél-mediterrán energiaközösséget” hoznánk létre, kezdve a Maghreb-országokkal, majd esetleg fokozatosan

kiterjesztve azt a Mashrek-országokra. Az energiaközösséget létrehozó szerződésnek az Unió keleti és dél-keleti szomszédjaira történő kiterjesztésével vagy az abból nyert tapasztalatok megfontolásával e közösségnek fel kell ölelnie az EU energiaügyi jogszabályainak vonatkozó részeit, azzal a céllal, hogy tényleges és megbízható konvergenciát mozdítson elő a dél-mediterrán partnerek energiapolitikája és az uniós energiapolitika között.

Az **oktatást** az EU térségben folytatott tevékenységeinek a középpontjába kell helyezni. A nagy arányú írástudatlanság megoldása kulcsfontosságú a demokrácia előmozdításához és a dél-mediterrán gazdaságok korszerűsítését előmozdító szakképzett munkaerő biztosításához. Az egyetemi szintű diákcserek nagyon hasznosak, és jobban ki kell aknázni az Erasmus Mundus, az Euromed Ifjúság és a Tempus programokat, hogy e programokban minél többen vehessenek részt a dél-mediterrán partnerországokból. A szakoktatás és szakképzés ugyancsak fontos szerepet játszik a különbségek felszámolásában. Ennek magában kell foglalnia az integrált szakoktatási és szakképzési politika kulcsfontosságú stratégiai elemeinek beazonosítását, a legfontosabb érdekelt felekkel szervezett nemzeti eszmecserék keretében. Ugyancsak ösztönözni kell a munkanélküliek készségeit megerősítő programokkal kapcsolatban kialakított legjobb gyakorlatok megosztását.

Az **idegenforgalom** a dél-mediterrán térség számos országában a GDP kulcsfontosságú elemét képezi. Az EU-nak ki kell terjesztenie a meglévő kezdeményezéseket: a fenntartható idegenforgalmi modelleket előmozdító „kiemelt európai célállomások” elnevezésű kezdeményezést, valamint az ezen országokban a szezonon kívüli turizmust támogató Calypso kezdeményezést. Fontos a **kulturális sokszínűség** védelme és előmozdítása, ezért az EU elkötelezett a dél-mediterrán térséggel közösen kialakított kulturális kezdeményezések továbbfejlesztése mellett.

A dél-mediterrán térségben végbement közelmúltbeli események, valamint az emelkedő élelmiszerárak jól mutatják, hogy az EU-nak sürgősen segítenie kell partnerországait abban, hogy fejlesszék a **mezőgazdasági ágazat** hatékonyságát és termelékenységét, valamint biztosítsák az élelmiszerellátás biztonságát. A Bizottság egy új kezdeményezéssel – a **mezőgazdaság és a vidékfejlesztés támogatására létrehozott európai szomszédsági eszközzel** – támogathatja a vidékfejlesztést. A programot a vidékfejlesztés terén kialakított legjobb uniós gyakorlat alapján dolgoznák ki. Az eszköz integrálná a beruházási támogatást és az igazgatási kapacitások kialakítását, hogy ezzel megkönnyítse a mezőgazdasági termelés korszerűsítését, az EU minőségi és élelmiszerbiztonsági szabványainak megfelelően. A programot az ENSZ Élelmiszer- és Mezőgazdasági Szervezetével (FAO), a Világbankkal és esetleg az EBB-vel szoros együttműködésben dolgoznák ki.

A **közlekedés** területén az együttműködés középpontjába a légi forgalomirányítás korszerűsítését, valamint a repülésbiztonság és a légvédelem fejlesztését kell tenni, az euromediterrán légtér létrehozása céljából. Ez magában foglalja az európai geostacionárius navigációs szolgáltatás (EGNOS) mediterrán partnerekre történő kiterjesztését. A tengerbiztonságot, valamint a tengerhajózási biztonságot és felügyeletet várhatóan megerősíti majd a mediterrán tengeri stratégia végrehajtása terén a mediterrán partnerekkel folytatott együttműködés.

Az **elektronikus hírközlési technológiák** – különösen a műholdas műsorszórás – használata nagymértékben megkönnyítette a mediterrán országokon végigsöprő zavargáshullám kibontakozását. A mobiltelefonok széles körű használata, valamint az interneten történő közösségi hálózatépítés rávilágított arra, hogy az információs társadalom eszközei és technológiai fontos szerepet játszanak az információáramlásban. Azokban az országokban, ahol az információáramlás részben korlátozott, ezen eszközök jelentősen hozzájárulhatnak a

demokratikus társadalmak létrehozásához, valamint a véleménynyilvánítás előmozdítása révén a közvélemény kialakításához.

Noha történt némi előrelépés a szabályozási reform terén, számos dél-mediterrán országban még mindig nem alakult ki kellő szabályozási környezet ahhoz, hogy teljes mértékben ki lehessen aknázni az információs és kommunikációs technológiákban rejlő növekedési és termelékenységi lehetőségeket. A megoldásra váró kulcsfontosságú tényezők között szerepel a valóban nyitott piacok megteremtése (amelyek gyakran továbbra is kvázi monopóliumok), független szabályozók létrehozása, a piaci szereplők számára egyenlő versenyfeltételek biztosítása, valamint a felhasználókat érintő adatvédelmi és biztonsági skála és biztosítékok hatékony kezelése.

Továbbá az internet és egyéb elektronikus hírközlési technológiák biztonságának, stabilitásának és ellenálló képességének biztosítása a demokráciaépítés alapköve. Meg kell akadályozni, hogy a polgárokat szándékosan megfosszák ezen eszközökhöz való hozzáférésüktől, vagy hozzáférésüket megzavarják. Az elektronikus távközlési technológiák határokon átnyúló és összekapcsolt jellegéből adódóan valamennyi egyoldalú hazai beavatkozás súlyos hatást gyakorolhat a világ többi részére. A Bizottság olyan eszközöket fejleszt ki, amelyek lehetővé teszik, hogy az EU megfelelő esetekben támogassa a civil társadalmi szervezeteket vagy az egyéni polgárokat abban, hogy meghiúsíthassák a fentiek szándékos megzavarására irányuló kísérleteket.

8. REGIONÁLIS ÉS SZUBREGIONÁLIS KÖVETKEZMÉNYEK

A térségben kibontakozó drámai események nem feltétlenül ugyanolyan mértékben terjednek ki az egész régióra, a változás hatásai pedig igen eltérőek lehetnek. A regionális dimenzió még nagyobb jelentőséget kap, a regionális együttműködés pedig fontos szerepet fog betölteni a továbbgyűrűző negatív hatások enyhítésében.

Ma minden eddiginél sokkal inkább igaz, hogy a térség változó dinamikája létfontosságúvá teszi a **közép-keleti békefolyamatban** tett sürgős előrelépést. Az EU-nak is szorosan együtt kell működnie partnereivel, segítséget nyújtva számukra a térségben végbemenő politikai és társadalmi változások végrehajtásában. Törökország különösen kulcsfontosságú szerepet játszik: egyrészt fontos regionális szereplő, másrészt jó példa arra, hogy egy túlnyomó többségben muzulmán országban is működhet többpárti demokrácia.

A regionális helyzet friss áttekintése megköveteli, hogy a barcelonai folyamat és a Mediterrán Térségért létrehozott Unió pozitív elemeit új együttes megközelítésbe helyezzük. A leghatékonyabbnak bizonyult regionális együttműködés kézzelfogható eredményeket felmutató projektek segítségével történt – a környezetvédelem, az energiaügy, a közlekedés, a kereskedelem és a társadalmi párbeszéd terén.

Ösztönözni kell a regionális gazdasági integrációt. Az EU támogatja az olyan projekteket, amelyek szabadabb kereskedelmet mozdítanak elő a térség országai között, a szabályozási közelítésre és a gazdasági irányítás megerősítésére irányulnak, valamint biztosítani kívánják a fokozott regionális kereskedelemhez szükséges infrastruktúrát.

A Mediterrán Térségért létrehozott Unió megalkotása mögött pozitív gondolat állt: magas szintű partnerség kialakítása a Földközi-tenger két partja között. El kell azonban ismernünk, hogy a végrehajtás nem mindig hozta a várt eredményeket. A Mediterrán Térségért létrehozott Uniót meg kell reformálni ahhoz, hogy teljes mértékben kiaknázhassa a benne rejlő lehetőségeket. Sokkal inkább katalizátor szerepet kell betöltenie, és olyan konkrét projektek

köré kell csoportosítani az államokat, nemzetközi pénzügyi intézményeket és a magánszektor, amelyek munkahelyeket teremtenek és elősegítik az innovációt és növekedést, amire a térségnek oly nagy szüksége van. Várhatóan segít megteremteni a közel-keleti békefolyamat előmozdításához szükséges feltételeket. Ezeket azonban nem szabad egymástól függővé tenni. A partnerországok e projektekben – szükségleteik és igényeik szerint – a változó geometria elvével összhangban vehetnének részt. A Főképviseelő és a Bizottság készen áll arra, hogy a Lisszaboni Szerződéssel összhangban nagyobb szerepet vállaljon a Mediterrán Térségért létrehozott Unióban.

9. AZ EU PÉNZÜGYI TÁMOGATÁSA

- Az Európai Szomszédági és Partnerségi Eszköz kétoldalú programjainak újrafókuszálása
- Kiegészítő finanszírozás biztosítása

Az Európai Szomszédági és Partnerségi Támogatási Eszköz keretében jelenleg hozzávetőleg 4 milliárd EUR áll rendelkezésére a 2013 végéig tartó időszakra déli szomszédjaink támogatására. E támogatás legnagyobb részét kétoldalú támogatási programok keretében nyújtjuk. Noha a folyamatban lévő vagy előkészítés alatt álló programok közül több is foglalkozik a partnerség három prioritásával, úgy véljük, hogy a térségben végbement közelmúltbeli változások teljes mértékű átvilágítást és az uniós támogatás esetleges újrafókuszálását követelik meg, a partnerországokkal folytatott megbeszélések alapján.

Már világosan kifejezésre juttattuk mind Tunézia, mind Egyiptom számára, hogy készen állunk alaposan átgondolni a 2011–13-as időszakra vonatkozó kétoldalú programjaink teljes mértékű újrafókuszálását (240 és 445 millió EUR), hogy jobban megválaszolhassuk a jelenlegi kihívásokat, és biztosíthassuk, hogy válaszaink teljesítik a népek jogszerű elvárásait. Általánosabban arról van szó, hogy a kedvezményezett országokkal szoros együttműködésben és partnerségben átvilágítjuk a programokat. Felszólítjuk a tagállamokat arra, hogy kétoldalú programjaikon végezzenek hasonló átvilágítást, hogy az EU-segítség maximális hatását érhesük el. A jelenlegi költségvetési helyzetben úgy véljük továbbá, hogy a mostani események eddig példa nélküli erőfeszítéseket követelnek a tagállamok erőfeszítései, valamint az EU közötti koordináció és következetesség maximális biztosítása érdekében. Továbbra is a lehető legnagyobb mértékű interakciót és koordinációt kívánjuk biztosítani a nemzetközi pénzügyi intézményekkel.

A támogatás átvilágítása és átfókuszálása az első lépés ahhoz, hogy a partnerkormányok segítségére lehessünk a reformok megszilárdításában és a társadalmi-gazdasági fejlődés előmozdításában. Noha jelenleg még nem lehet megfelelően felmérni a szükségleteket, a reformfolyamathoz jelentős támogatásra lesz szükség, amit a jelenlegi EU-költségvetésből¹ fogunk biztosítani.

Külön figyelmet fordítunk az uniós magánszektor dél-mediterrán térségbe irányuló befektetéseinek ösztönzésére. E célból a Bizottság folytatja az EBB FEMIP eszközéből és más nemzetközi pénzügyi intézmények által a szomszédági befektetési eszköz keretében biztosított sokszorosító hatású kölcsönöket, amelyek pénzügyi támogatást biztosítanak az

¹ A 2007–2013 közötti időszakra szóló többéves pénzügyi keret 4. fejezetén belül, ideértve szükség esetén a rugalmassági eszközt és a sürgősségi segélyekre képzett tartalékot is.

infrastruktúra-beruházásokhoz és a magánszektor fejlesztéséhez². **Tekintettel arra, hogy a Bizottság jelentősen hozzájárult a szomszédsági befektetési eszközhöz, a tagállamokat arra buzdítjuk, hogy járuljanak hozzá ezen eszköz feltöltéséhez.**

Az ilyen pénzügyi eszközökkel támogatott magánszektorból érkező külföldi közvetlen befektetések számára ugyancsak hasznosak lehetnek a szilárd beruházásvédelmi rendelkezések. A Bizottság tájékoztatási eszközt biztosít, valamint beruházásvédelmi keretet dolgoz ki a dél-mediterrán térségbe történő befektetések iránt érdeklődő európai társaságok számára.

Végezetül makrogazdasági támogatásra lehet szükség egyes országokban, amelyek várhatóan **rövid távú nehézségekkel** fognak szembenézni a kereskedelmi, befektetési, idegenforgalmi válság, valamint a hazai termelés zavarai következtében. Amennyiben az IMF-nek van megkezdett hitelezési programja, és feltéve, hogy megerősítik a külső finanszírozási igényeket, az európai szomszédságpolitikában szereplő országok jogosultak az **EU makroszintű pénzügyi támogatására**

10. KÖVETKEZTETÉSEK

Ezek az első javaslatok egy olyan új partnerség kialakításához, amely változásokat segít elő a dél-mediterrán térségben. Az azonnali és rövid távú segítségnyújtást hosszú távú támogatásnak kell kísérnie, ha minden ország kész jelezni, hogy mire van szüksége uniós partnereitől.

Az Európai Uniónak történelmi jelentőségű akadályokkal kellett szembenéznie azon kettős szerepében, hogy egyrészt demokratikus tagállamok közössége, másrészt népek uniója. E sikertörténet úgy valósulhatott meg, hogy a remény diadalmaskodott a félelem felett, a szabadság pedig az elnyomás felett. Ezért az EU mélységesen átérzi a déli szomszédságába tartozó népek vágyait. Segítségükre kíván lenni abban, hogy valódi demokráciákat hozzanak létre, valamint megteremtsék a béke és jólét társadalmait. Természetesen minden ország és nép saját maga választja meg a követendő utat, és saját maga hoz döntéseket. Ez így helyénvaló: nekik kell döntést hozni, és nem nekünk rájuk kényszeríteni a megoldásainkat. E közlemény az EU azon eltökélt szándékát hangsúlyozza, hogy az érintett országok segítségére legyen a jobb jövő megteremtésében.

---

² A szomszédsági beruházási eszköz (NIF) óriási potenciállal rendelkezik a finanszírozás sokszorosítását illetően. A 2007–2010 közötti időszakban a szomszédsági beruházási eszközből a jóváhagyott projektekre nyújtott támogatás 17-szeresére nőtt. E lehetőséget az elkövetkező években még inkább ki kell aknázni.

1. melléklet SZÓJEGYZÉK

Társulási megállapodás

Szerződéses viszony az Európai Unió és egy harmadik ország között. A társulási megállapodás célja lehet a politikai és biztonsági kérdésekben való rendszeres párbeszéd és szoros kapcsolat létrehozása, illetve megerősítése; az árukereskedelem, a szolgáltatások és a tőke fokozatos liberalizálása; a gazdasági és társadalmi fejlődést, illetve a regionális gazdasági integrációt ösztönző gazdasági együttműködés; valamint társadalmi, kulturális és emberi jogi párbeszéd. A társulási megállapodások megkötését az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 217. cikke teszi lehetővé. Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 8. cikkének (2) bekezdése különösen hivatkozik a szomszédos országokkal kötött megállapodásokra.

A „kiemelt státuszú” társulási megállapodás erősíti a politikai együttműködést, új lehetőségeket nyújt a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok számára, lehetővé teszi a szabályozások fokozatos közelítését, valamint erősíti az európai ügynökségekkel folytatott együttműködést és a programokban való részvételt.

Mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi megállapodás

Olyan szabadkereskedelmi megállapodás, amely „átfogó”, azaz számos kereskedelemmel kapcsolatos kérdést szabályoz, és amelynek célja, hogy a szabályozások közelítése révén – azaz az uniós belső piacnak a másik fél előtti részleges megnyitása / a másik félre kiterjedő részleges bővítése révén – megszüntesse a kereskedelem útjában álló „határ mögötti” akadályokat. Ilyen megállapodást jelenleg csak az európai szomszédságpolitikában részt vevő országokkal köt az EU.

Európai szomszédságpolitika (ENP)

E politikát a Bizottság 2003–2004-ben előterjesztett javaslata alapján keretpolitikaként hozták létre. Célja, hogy a kibővített Európai Unió megerősítse és elmélyítse 16 közeli szomszédjához (Algéria, Azerbajdzsán, Belarusz, Egyiptom, Grúzia, Izrael, Jordánia, Libanon, Líbia, Marokkó, Megszállt Palesztin Terület, Moldova, Örményország, Szíria, Tunézia és Ukrajna) fűződő kapcsolatait. Az együttműködés célja a 2004-es történelmi bővítésből kimaradt szomszédos országok marginalizálódásának megakadályozása, valamint ennek révén a közös jólét, stabilitás és biztonság megerősítése. Az európai szomszédságpolitikát felülvizsgáló dokumentumot várhatóan 2011 áprilisában fogadják el.

Szomszédságpolitikai cselekvési terv

E terveket minden egyes országgal külön vitatják meg, figyelembe véve az adott ország igényeit és szükségleteit, valamint az ország és az EU érdekeit. A cselekvési terv együttesen határozza meg a politikai és gazdasági reformok rövid és középtávú (3–5 évre szóló) prioritásainak menetrendjét. A cselekvési terv az alábbi területeket fogja át: politikai párbeszéd és reformok, gazdasági-társadalmi együttműködés és fejlesztés, kereskedelemmel kapcsolatos kérdések, piaci és szabályozási reformok, bel- és igazságügyi együttműködés, gazdasági szektorok (szállítás, energia, információs társadalom, környezetvédelem, kutatás-fejlesztés), valamint az emberi dimenzió (emberek közötti kapcsolatok, civil társadalom, oktatás, közegészségügy). A konkrét reformok végrehajtásáért cserébe az EU egyrészt

lehetőséget nyújt a részt vevő országoknak, hogy több uniós programban és hálózat munkájában vegyenek részt, valamint több támogatást kapjanak, másrészt fokozott piacrajutási lehetőségeket kínál számukra.

Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz (ENPI)

Az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz 2007 óta szolgál az európai szomszédságpolitikában részt vevő országok és Oroszország számára nyújtott támogatások jogalapjául. Az ENPI a szomszédságpolitikai cselekvési tervekben megállapított prioritások végrehajtásához nyújt támogatást, ösztönzi az Oroszországgal folytatott stratégiai partnerséget. Az ENPI váltotta fel az EU keleti szomszédaival, Oroszországgal, valamint a mediterrán partnerországokkal folytatott együttműködés keretét szolgáló korábbi eszközöket.

Barcelonai folyamat

1995-ben az akkori 15 uniós tagállam és a 14 mediterrán partnerország külügyminiszterei által létrehozott szakpolitikai keret, amely az euromediterrán partnerség, majd később az Unió a Mediterrán Térségért létrejöttének alapjául szolgált. A partnerségnek három fő dimenziója volt: politikai és biztonsági párbeszéd; gazdasági és pénzügyi partnerség; valamint társadalmi, kulturális és emberek közötti partnerség. Az európai szomszédságpolitika 2004-es létrehozását követően a barcelonai folyamat lényegében az EU és a mediterrán partnerországok közötti multilaterális párbeszéd és együttműködés fórumává vált. Az ezt kiegészítő kétoldalú kapcsolatokat keretét az európai szomszédságpolitika és a partnerországokkal aláírt társulási megállapodások szolgálnak.

Euromediterrán beruházási és partnerségi pénzügyi eszköz (FEMIP)

Az eszköz a mediterrán partnerországok gazdasági fejlődését és integrációját segíti az Európai Beruházási Bank (EBB) uniós költségvetés által garantált hitelei és egyéb szolgáltatásai révén. A tevékenységek két kiemelt területre összpontosulnak: a magánszféra támogatására és a befektetésbarát környezet megteremtésére.

Európai Beruházási Bank (EBB)

Az Európai Beruházási Bank az Európai Unió pénzügyi intézménye. A bank részvényesei a 27 uniós tagállam, ők jegyzik a bank tőkéjét. Az EBB a beruházási projektek hosszú távú finanszírozását biztosítja. Az Európai Unión belül az EBB az alábbi területeken támogatja az Unió politikai célkitűzéseinek megvalósítását: kis- és középvállalkozások; kohézió és konvergencia; éghajlatváltozás elleni küzdelem; környezetvédelem és fenntartható közösségek; fenntartható, versenyképes és biztos energia; tudásalapú társadalom; transzeurópai hálózatok. Az Uniót kívül az EBB több mint 150 országban biztosítja az EU külső együttműködési és fejlesztési politikájának (a magánszféra és az infrastruktúra fejlesztése, az energiaellátás biztosítása, valamint a környezeti fenntarthatóság) pénzügyi hátterét.

Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD)

A bankot a Közép- és Kelet-Európában zajló fontos politikai és gazdasági változásokra való tekintettel hozták létre 1991-ben. Az EBRD nemzetközi pénzügyi intézmény, amely Közép-

Európától Közép-Ázsiáig számos országban támogat projekteket. Elsősorban olyan magánpartnereket támogat, amelyek igényeit nem elégítik ki teljes mértékben a piaci lehetőségek. A bank elsődleges célja a nyitott és demokratikus piacgazdaságra való átállás támogatása. A bank nemrégiben Törökországra is kiterjesztette tevékenységét.

FRONTEX

Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együtműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség. A varsói székhelyű szakosodott és független szerv feladata a tagállamok közt határbiztonsági kérdésekben zajló operatív együttműködés koordinálása.

Maghreb-országok

A terminus általánosságban öt észak-afrikai ország – Marokkó, Algéria, Tunézia, Líbia és Mauritánia –, valamint a vitatott nyugat-szaharai terület megnevezésére szolgál, a leggyakrabban azonban Algériát, Marokkót és Tunéziát értik alatta.

Mashreq-országok

Ez a terminus az Egyiptomtól keletre és az Arab-félszigettől északra fekvő országokat (Jordánia, Libanon, Szíria és a Megszállt Palesztin Terület) jelöli, bár gyakran Egyiptomot is beleértik.